

»—Καταλήγων τὸν λόγον παρακαλῶ τὸν κ. Πολίτην νὰ μὴ δυσареστηθῇ διὰ τὴν εἰλικρίκειαν, δι' ἧς σημειῶ τὰ σφάλματα τοῦ ἔργου του. Βεβαιωθῆτω ὅτι τρέφω διὰ τὸ σύγγραμμά του ζωηροτάτην συμπάθειαν, καὶ οὐδεὶς πλειότερον ἐμοῦ ἐθεώρησεν ἑαυτὸν εὐτυχῇ, βλέπων αὐτὸ ἀξιούμενον τῆς τιμῆς, ἧς ἦν ἄξιον.»
(Ἐπεταὶ συνέχεια).

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΗΡΑΚΛΗΣ.

Ὁ μόνος ἥρως τῶν ἀρχαίων μυθικῶν διηγήσεων, περὶ οὗ αἱ περισσύτεραι καὶ σπουδαιότεραι διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν πληροφορίαι, εἰς δημοτικὰ ᾄσματα, εἰς παραδόσεις καὶ εἰς παραμύθια, εἶναι ὁ Ἡρακλῆς. Ὁ ἥρως οὗτος, μεγίστας ὁμοιότητας πρὸς τοὺς πλάνητας ἱππότας παρουσιάζων¹⁾, καὶ συνενῶν ἐν αὐτῷ διαφόρους τοπικὰς καὶ γενικὰς παραδόσεις, ἀπῆρτιζεν ἐν γένει τὸν τύπον ἰδανικοῦ ἥρωος, ἡμιθέου, οἷον ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς λαὸς ἐφαντάζετο. Αἱ περὶ αὐτοῦ πολυπληθεῖς καὶ γνωστόταται παραδόσεις, διατηρούμεναι ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ψαλλόμεναι ὑπὸ τῶν ἀοιδῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Φράγκων τρουβαδούρων²⁾, περιεσώθησαν κατὰ μέγα μέρος μέχρις ἡμῶν, διατηροῦσαι ὁμῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν τύπον τῆς τε ἐποχῆς καὶ τῆς χώρας, παρ' ἧς ἐφυλάχθησαν.

Ἐν τοῖς ᾄσμασι καὶ τισι τῶν κατὰ τόπους παραδόσεων, τὸν Ἡρακλέα ἀντικαθίστησιν ὁ Διγενῆς, ἥρως εἰς ὃν, μὲ

μικρὰν τροποποίησιν τοῦ ὀνόματος, ἀνευρίσκομεν τὸν ἀρχαῖον Διογενῆ Ἡρακλέα³⁾. Ὁ Διγενῆς νομίζεται ἐν Κρήτῃ⁴⁾ ὅτι δις ἐγεννήθη, καὶ ὅτι τριακόσια ἔζησεν ἔτη· ἐγεννήθη ἐκ μητρὸς δρακαίνης καὶ ἐθήλασε λεαίνης γάλα⁵⁾. Παις ἔτι ὢν ἔπαιζε μὲ ὄφεις καὶ κατέπνιγε ἄρκτους καὶ λέοντας· ἀνδρωθεὶς δὲ ἐξέσπα προῤῥίζα ὄρη, παρωχέτενε τὸν ῥοῦν ποταμῶν, καὶ ὀλόκληρα βουνὰ ὡς ἐλαφρὸν δίσκον ἐξηκόντιζε κατὰ τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων. Ἡ Γῆ μὴ δυναμένη νὰ φέρῃ τὰ βαρὺ αὐτοῦ φορτίον, ἤνοιξε χάσμα μέγα καὶ τὸν κατέπιε, σωρεύσασα καὶ τρία ὄρη ἐπὶ τῶν στέρνων του. Καὶ ἐν μὲν τῇ παραδόσει ταύτῃ βλέπομεν συγκεχυμένα τὰ ἀρχαῖα μυθολογήματα περὶ Ἡρακλέους καὶ Τυφῶνος· ἀλλ' ἐν τοῖς δημοτικοῖς ᾄσμασιν ὁ τοῦ Ἡρακλέους χαρακτηρισμὸς προδήλως καταφαίνεται ἐν τῷ Διγενῇ. Τοῦ Διγενῆ

Ἰὸν βράχος εἰν' ἡ πλάταις του, ἴσ' ἂν κάστρο ἡ κε-
[φαλή του
καὶ τὰ πλατεῖά τ' ἐστὶναι του τοῖχοι χορταρια-
[τρένοι⁶⁾].

φορεῖ θώρακα καὶ περικεφαλαίαν, ὅπλα του δ' ἔχει δόρυ καὶ ξίφος:

Νύνεται τσάκουε δώδεκα, καὶ δεκαπέντε δίπλας καὶ χάλκινο παυκάμισο, καὶ σιδερένιο πόσι⁷⁾.
Φονεύει ἀπείρους δράκοντας καὶ λέοντας⁸⁾, καὶ τέλους μονομαχεῖ μὲ τὸν Χάρον, ὃν κατανικᾷ, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς τὸν Θάνατον παρ' Εὐριπίδῃ⁹⁾. Ὁ

1 Τὴν λέξιν Διγενῆ μεταχειρίζονται ἐνίοτε καὶ ὡς θωπευτικὴν προσήγορίαν. «Μάτια μου, φῶς μου, Διγενῆ μου.» (Εὐλαμπ., Ἀμάραντος 1843 σ. 29.)—Τὸν Διγενῆ ἀντικαθίστησιν εἰς τὰ Τραπεζοῦντια δημοτικὰ ᾄσματα ὁ Ἀκρίτας (Τριανταφυλλίδου, οἱ φυγάδες 1870 σ. 170 κς.) καὶ ὁ Ξάντινον (βλ. «Παρθενῶνος» τ. Β' σ. 822.)

2 Ἀντωνιάδου, Κρητικῆς σ. 236.

3 «Λεαίνας Μαζὸν ἐθήλαξε, ὄρυμ' τε νιν ἔτραψε μάτηρ», λέγει ὁ Θεόκριτος (Γ. 45. 46) περὶ Ἐρωτος.

4 Ζαμπελ., ᾄσμ. δημ. τῆς Ἑλλάδος σ. 700.—Passow, Carmina popularia. p. 374.

5 Αὐτ.

6 Σακελλαρίου, Κυπριακά τ. III σ. 48.—Χρυσάλλης τ. III σ. 597 κς.

7 Αὐτ. Βλ. καὶ ἀνωτέρω περὶ Χάρου.—Ἐν ἄλλῳ ὁμῶς ᾄσματι νικᾷται ὑπὸ τοῦ Χάρου. (Passow, σ. 316.)

1 Maury, Hist. des religions de la Grèce ant. t. I. p. 533.

2 Πολλὰ ἱπποτικὰ μυθιστορήματα ὑπόθεσιν ἔχουσι τοὺς ἀθλοὺς τοῦ Ἡρακλέους· τούτων τινὰ σημειοῦμεν ἐνταῦθα: de Villena, libro de los trabajos de Hercules. Zamora 1483 (in fol.) de dodici fatiche d' Hercole. Firenze in 4 (ποίημα τοῦ XIV αἰῶνος.)—Fr. Perillos, esposizione de dodici tranagli di Hercole. Roma 1544. (in 8°)—Firaldi Cinthio, Dell' Hercole canti ventisei. Modena 1557 (in. 4.)—Les proesses et vaillances du preux Hercules. Paris 1500 (in. 4.)

Διγενῆς «Τρίτη γεννήθη, καὶ Τρίτη θά πεθάνη», ὅταν δὲ ἀποθνήσκει,

Βογγάζει τρέμουν τὰ βουνά· βογγάζει τρέμουν οἱ
[κάρποι 4.)

ὥς καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἐν Τραχινίαις πλάττει ἀποθνήσκοντα τὸν Ἡρακλέα.

Ἐν δὲ τοῖς παραμυθίοις πλήρη ὅπως οὖν κύκλον τῶν περὶ Ἡρακλέους διηγήσεων εὐρίσκομεν ἐν τοῖς μύθοις τοῦ ἀνδρειωμένου Γιάννη, μύθοις κοινοτάτοις ἐν Ἑλλάδι, ἂν κρίνωμεν ἐκ τῶν πολλῶν παραλλαγῶν, ἃς τινες ὁ Hahn ἐδημοσίευσεν. Ὁ Γιάννης ἦν υἱὸς ἱερέως καὶ λέγεται δυνατὸς ὡς ὁ Σαμφών²⁾. πρωτῶς ἤρχισε νὰ δίδῃ δείγματα διανοητικῆς ἱκανότητος, διότι δύο μηνῶν ἔτι ὢν ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ πηγαίνει εἰς τὸ σχολεῖον³⁾, ὅπως καὶ ὁ Ἡρακλῆς τῆς ἀρχαίας μυθολογίας. Ἦν δὲ λίαν ἀδελφάγος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ πατήρ του μὴ δυνάμενος νὰ τὸν διατρέφῃ τὸν ἔστειλε νὰ ξενιτευθῇ⁴⁾. Ἡ πολυφαγία εἶναι κοινὸν μετὰ τοῦ βουφάγου ἢ παμφάγου Ἡρακλέους, γνώρισμα⁵⁾, ἔτι δὲ καὶ μετὰ τοῦ γίγαντος Γαργαντούα τῶν μεσαιωνικῶν διηγήσεων⁶⁾. Ἐκδιωχθεὶς τῆς πατρικῆς οἰκίας ὁ ἀνδρειωμένος Γιάννης ὑπάγει εἰς τινος σιδηρουργοῦ, ὃν τινα διατάσσει νὰ τῷ κατασκευάσῃ βαρὺ σιδηροῦν ῥόπαλον. Ὁ σιδηρουργὸς τῷ κατασκευάζει ἐν, ζυγίζον πεντακοσίας ὀκάδας, ἀλλ' ὁ Γιάννης τὸ εὐρίσκει ἐλαφρὸν καὶ εὐθραστον καὶ τὸν διατάσσει νὰ κατασκευάσῃ ἕτερον διπλασίου βάρους⁷⁾. ἡ διήγησις αὕτη συμφωνεῖ πρὸς

4 Passow, σ. 306.

2 Hahn, Griech. und albanesische Märchen τ. II σ. 259.

3 Αὐτ., τ. II σ. 259. 262.

4 Αὐτ., τ. II σ. 262.

5 Πασσαν., Ε. ε. 4. — Ἀθην., I. σ. 411. — Αἰλιαν., Ποικ. Ιστ. Α 24. — Ὀρφ., ὕμν. ια'. 6. — Ηλυστάρχ., Ἑλλην. καὶ Ῥωμ. παραλλ. § 7. — Macrobi., Saturn V. 21. — Βλ. καὶ Spanheim, ad Callimach. Hymn in Dian 448.

6 Bourquelot, Memoire sur Gargantua ἐν Memoires de la société des antiquaires de la France. Nouv. Série. t. VII p. 448. — J. C. Brunet, Notice sur deux anciens Romans intitulés les chroniques de Gargantua. Paris 1834. Gaidoz, Gargantua 1870.

7 Hahn, ὕμν. αγ. τ. II σ. 259—260.

τὸν ὑπὸ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου ἀναφερόμενον μῦθον, καθ' ὃν ὁ Ἡφαιστος κατασκεύασε τὸ ῥόπαλον τοῦ Ἡρακλέους¹⁾. Ὁ Γιάννης ἐπιβαίνει τότε πλοίου, ἐτοίμου ν' ἀποπλεύσῃ, καὶ δίδει δείγματα τῆς ἐκτάκτου ἰσχύος αὐτοῦ, ἀνελκύσας διὰ τῆς μιᾶς μόνον χειρὸς τὴν βαρυτάτην τοῦ πλοίου ἄγκυραν, ἣν τεσσαράκοντα ναῦται δὲν ἠδύναντο νὰ ἄρῳσιν. Ἀλλὰ κατὰ τὸν διάπλουν τρώγει ὅλας τὰς ζωοτροφίας τοῦ πλοίου, οἱ δὲ ἐν αὐτῷ κινδυνεύοντες νὰ λιμοκτονήσωσι, τὸν ἀποβιβάζουσιν εἰς τὴν ξηρὰν²⁾, ὡς οἱ Ἀργοναῦται τὸν Ἡρακλέα διὰ τὴν πολυφαγίαν του. Ὁ Γιάννης τότε ὁδοιπορῶν φονεύει καθ' ὁδὸν τρεῖς ἰσχυροτάτους δράκοντας³⁾, ἔπειτα δέκα⁴⁾, καὶ μετὰ ταῦτα κατανικᾷ τεσσαράκοντα⁵⁾. Οὕτω καὶ ὁ Ἡρακλῆς, ἕκτινος τῶν ἄθλων τοῦ ἐπιστρέφον, φονεύει μὲν καὶ πολλοὺς ἄλλους κακούργους⁶⁾, μάλιστα δὲ τοὺς ὀνομαστοὺς Βούσιριν⁷⁾, καὶ Κάκον⁸⁾, παλαίει δὲ πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀρεὸς Κύκνον⁹⁾. Λυτρόνει ἔπειτα, ὡς ὁ Ἡρακλῆς τὴν Ἡσιόνην, ἡγεμονίδα ἐκτεθειμένην ὅπως γίνῃ βορὰ δράκοντος, ἀπαιτοῦντος ἕνα καθ' ἡμέραν ἄνθρωπον πρὸς τροφήν του. Ὁ Γιάννης παλαίσας ἐπὶ μίαν ὥραν κατὰ τοῦ δράκοντος τὸν νικᾷ, ἀλλ' ὁ πατήρ τῆς νεάνιδος κηρύσσει πόλεμον κατ' αὐ-

1 Διοδώρ. Σικελ. Α. 14.

2 Hahn, II σ. 263.

3 Αὐτ. τ. II σ. 64.

4 Αὐτ. τ. II σ. 264.

5 Αὐτ. τ. II σ. 264—265.

6 Ἀπολλοδώρ., Β. v. δ'. 3. κα. θ'. 43. 44. vii. β'. 2.

7 Ἀπολλοδώρ., Β. α. 5. — Προδοτ., Β. 45. — Σχολ. Ἀπολλων. Ῥοδ. Α. 469. — Πλουτάρχ., π. Ἀλεξανδρ. τυχ. § 8. — Παρξλλ. Ἑλλην. καὶ Ῥωμ. § 38. — Macrobi., Saturn. VI, 7. — Aul. Gell., Noct. Attic. II, 6.

8 Vergil., Aen. VIII, 490 κα. — Ovid., Fast. I. 543. — Διονυσ. Ἀλικαρν., Α. 49 Β. 21. — Juvenal., V. 25. — T. t. Liv., I. 7. — Propert., IV. 9. — Hartung, Religion der Römern. t. I. σ. 348. — Ὁ Heuzey, (Le mont Olympe et l'Acarnanie p. 359) ἀναφέρει παράδοσιν τινα τῆς Ἀκαρνανίας ὁμοίαν πρὸς τὸν μῦθον τοῦ Κάκου.

9 Ἡσιόδ., Ἀσπίς Ἡρακλ. 436. — Ἀπολλοδώρ., Β. ε. 44. — Σχολ. Πινδ. Ὀλυμπ. ΙΑ. 49.

τοῦ¹⁾, ὅπως ὁ πατήρ τῆς Ἡσιόνης Λαμοέδων κατὰ τοῦ Ἡρακλέους²⁾. Τοὺς κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ βασιλέως σταλέντας στρατιώτας φονεύει ἅπαντας, ἐκτὸς ἑνὸς, οὗτινος ἀποκόψας τὴν ῥίνα καὶ τὰ ὦτα, ἠκρωτηριασμένον ἐξαποστέλλει πρὸς τὸν βασιλέα³⁾. διὰ παρόμοιον γεγυῖος καὶ ὁ Ἡρακλῆς ῥινοκουλούστης ἐπωνομάσθη⁴⁾. παλαίει ἀκολούθως μετ' ἀγριοχοίρου, ὃν τινα ἐπὶ τέλους κατανικά⁵⁾, ὥς ὁ Ἡρακλῆς τὸν Ἐρυμάνιον κάπρον⁶⁾, καὶ ὁ Θησεὺς τὴν Κρομμυονίαν σὺν Ἐπειτα νικά⁷⁾ γυναῖκα τρώγουσαν τοὺς ἀνθρώπους, Κρικέσαν⁸⁾ ἢ Καρακίσαν⁹⁾, ἥς τὸ ὄνομα ἴσως παρεφθάρη ἐκ τοῦ τῆς Κερκυόνης. Μετὰ τὸ ἄθλον τοῦτο παλαίει πρὸς τὸν διάβολον, ὅστις ἀνενεοῦτο καὶ νέας ἀνελάμβανε δυνάμεις ὁσάκις σταγόνες ἐκ τοῦ αἵματος του ἐπιπτον εἰς τὴν γῆν¹⁰⁾, ὥς ὁ Ἀνταῖος τῶν ἀρχαίων μύθων, ὅστις παλαίων πρὸς τὸν Ἡρακλέα νέας ἀνελάμβανε δυνάμεις καθ' ὅσον ἤγγιζε τὴν γῆν¹⁰⁾.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν περὶ τοῦ Γιάννη παραμυθίων καὶ εἰς ἄλλα παραμύθια ἀνευρίσκομεν λείψανα τῶν περὶ Ἡρακλέους μυθολογημάτων. Εἰς πολλὰ γίνεται λόγος περὶ ἡρώων, κομιζόντων

χρυσᾶ μῆλα ἐκ τινος κήπου¹⁾ εἰς ἐν μάλιστα ὁ κήπος λέγεται τῶν ἐξωθιδῶν, καὶ φυλάττεται ὑπὸ Ἀράπη, ὃν ὁ ἥρως φονεύει, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς τὸν Δράκοντα²⁾, καὶ λαμβάνει τὰ μῆλα³⁾. Κατὰ τὸν Ἀπολλοδώρου ὁ Ἡρακλῆς διὰ νὰ πληροφορηθῇ περὶ τοῦ τόπου, ὅπου εὐρίσκοντο τὰ μῆλα τῶν Ἐσπερίδων συλλαμβάνει τὸν γέροντα Νηρέα, παρ' οὗ μαρθάνει τοῦτο⁴⁾. Οὕτω καὶ ἐν τινι παραμυθίῳ εἰς βασιλόπαις μαρθάνει τὸν τρόπον δι' οὗ δύναται νὰ ἐκτελέσῃ προταθέντας ἄθλους παρὰ γέροντος Δράκοντος τυφλοῦ⁵⁾.

Ὁ μῦθος περὶ τοῦ φόνου τῆς Λερναίας Τύρας⁶⁾ διεσώθη ἐν τινι παραμυθίῳ, ἐν ᾧ ἀπαντῶσι καὶ εἰς ἄδου κατάβασις καὶ χρυσῶν μῆλων κλοπή· ὁ ἥρως φονεύει ὄφιν ἔχοντα δώδεκα ἢ ἑπτὰ κατ' ἄλλους κεφαλὰς καὶ πρὸς ὃν ἐδέησεν ἀπὸ πρῶτας μέχρις ἐσπέρας νὰ παλαίσῃ⁷⁾.

Τὸ ἄθλον τῆς χρυσόκερω ἐλάφου⁸⁾ ἐκτελεῖ καὶ ἐν τοῖς δημοτικαῖς ᾠμασιν ὁ Διγενῆς, φονεύσας «τὸ χρυσοκέρατο ἀλάφι μὲ τὰ χρυσοκέρατα⁹⁾». Κάθοδος δὲ εἰς ἄδου ἐν πολλοῖς παραμυθίοις ἀναφέρεται γενομένη διὰ σκοτεινοτάτου καὶ φλόγας ἀναδίδοντος φρέατος¹⁰⁾. Ἡ δὲ εἰς ἄδου κατάβασις παρὰ πολλοῖς λαοῖς φέρεται, παρὰ μὲν τοῖς Γερμα-

1 Hahn, ἐνθ. αν. τ. II σ. 260.

2 Ἀπολλοδώρ., Β. v. θ'. 42.

3 Hahn, αὐτ. τ. II σ. 21.

4 Στραβ., IX σ. 414.—Ἀπολλοδώρ., Β. δ. 41.

5 Hahn, τ. II σ. 264, 275 καὶ 295.

6 Σοφοκλ., Τραγιν. 4075.—Εὐριπ., Ἡρακλ. Μαιν. 364 κε.—Διοδώρ. Σικελ., Δ. 42.—Ovid., Met. VII, 270.

7 Hahn, τ. II σ. 266.

8 Αὐτ., σ. 271.

9 Αὐτ., σ. 274.

10 Πινδ., Ἰσθμ. Δ. 87 κε καὶ Σχ. αὐτ., Θ. 410 κε.—Διοδώρ. Σικελ., Δ. 47, 24 Δ. 47 καὶ Wesseling αὐτ.—Ἀπολλοδώρ., Β. v. ια. 4 κε. καὶ Heyne αὐτ. σ. 174.—Hygin., Fabul. 34.—Φερικυδ., ἐν Σχολ. Ἀπολλων. IV. 1396.—Πλάτων., Θιαίτ., σ. 232 Bekker.—Νομ. Ζ. 6 καὶ σχολ. αὐτ. σ. 288. Runk.—Στραβ., ΙΖ. σ. 829. ed. Casaub.—Πλουταρχ., Θησ. 14. Σερτωρ., σ. 9 Κορ.—Pompon. Mela III. 44.—Fulgent., my thol. II. 77.—Λιβαν., Ἐκφράσεις: Ἡρακλῆς καὶ Ἀνταῖος τ. IV. σ. 1082 κε. Reisk.—Lucan. Pharsal. IV. 589. 615 κε.—Stat., in Sylv. III.—Claudian., in Rufin I σ. 288 κλπ.

1 Hahn, P.c.l. II σ. 280 I. σ. 477—479. Πρὸς Βαλαδράταν Γ'. β'. 67 κε (μετάφρ. Γαλανοῦ) τὸ Ἰνδικὸν ποίημα διηγέται πῶς ὁ ἥρως Βήμας ἐλαβεν ἐκ τινος ἄλλου τρεῖς χρυσᾶς λωτοὺς, ὑπὸ δαιμόνων φυλαττομένους.

2 Πρὸς Παλαιφατ., ἀπιστ. ἱστορ. 19 Wester.

3 Hahn, t. II σ. 283.

4 Ἀπολλοδώρ., Β. v. ια. 4.

5 Hahn, τ. II αρ. 37.

6 Εὐριπιδ., Ἡρακλ. Μαιν. 449 4188 4274.—Παυσαν., Β. λς. 6, λς. 4.—Στραβ., Η. σ. 374.—Διοδώρ. Σικελ., Δ. 44.—Ἀπολλοδώρ., Β. ε. 2.—Ἡρως τις Κυχρεὸς κτείνει ὄφιν ἀδικοῦντα τὴν Σαλαμῖνα. (Ἀπολλοδώρ., Γ. ιβ. 7.—Διοδώρ. Σικελ., Δ. 72.—Παυσαν., Α. λς. Δ.—Τζετζ., εἰς Δυκοφρ. 475. 740.)

7 Hahn, τ. II σ. 55 56 57 295.

8 Εὐριπιδ., Ἡρακλ. Μαιν. 375.—Ἐλεν. 384.—Πινδάρ., Ὀλυμπ. Γ. 53.—Διοδώρ. Σικελ. Δ. 43.

9 Passow, Carmina popularia p. 393. 284.—Τρ. Μπάρτα, Ἀναμνήσεις Φιλοπάτριδος. σ. 144.

10 Hahn, τ. II αρ. 70 καὶ I I σ. 60.

νοῖς ἐν τῷ μύθῳ τοῦ Σειγφρήδου καὶ Βρουγχίλδης, παρὰ δὲ τοῖς Ἀλβανοῖς καὶ Σέρβοις ἐν παραμυθίοις ¹⁾. Γνωστὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ κοινοτάτη παρὰ τοῖς πρώτοις χριστιανοῖς ἰδέα περὶ τῆς εἰς Ἄδου καθόδου τοῦ Ἰησοῦ, ἐκ τοῦ ἀποκρύφου Εὐαγγελίου τοῦ Νικοδήμου διαδοθεῖσα ²⁾.

ΜΙΔΑΣ

Γνωστὸς ὁ μῦθος περὶ τοῦ μουσικοῦ ἀγῶνος μεταξὺ Μίδα καὶ Ἀπόλλωνος ³⁾ παρὰ τῷ καθ' ἡμᾶς λαῷ ὁ μῦθος περιεβλήθη μορφὴν ἀπαράλλακτον μὲν τὴν διήγησιν τοῦ Ὀβιδίου ἐν ταῖς Μεταμορφώσεσιν. ⁴⁾ Ὁ Μίδας κατὰ τι ἀνέκδοτον νεοελληνικὸν παραμύθιον, εἶναι βασιλεὺς, ἔχων ὦτα τράγου· καίτοι κρύπτων αὐτὰ ἐπιμελῶς ἀπὸ τοῦς ὀφθαλμοῦς τῶν ὑπηκόων του, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ διαφύγῃ τὸ παραταρητικὸν τοῦ κουρέως του βλέμμα, ὅστις φύσει λάλος ὢν, καὶ μὴ δυνάμενος, ἐπὶ ποινῇ θανάτου νὰ ἐκστομίσῃ οὐδὲν περὶ τῆς δυσμορφίας ταύτης τοῦ βασιλέως, ἠναγκάσθη, ὅπως τὴν σφοδρὰν αὐτὴν ἐπιθυμίαν ἱκανοποιήσῃ, νὰ ὀρύξῃ εἰς τι ὄρος λάκκον, εἰς ὃν κύψας διεκοίνωσεν ὅτι ὁ βασιλεὺς ἔχει ὦτα τράγου. Ὀλίγος καιρὸς παρήλθεν, ὁ λάκκος ἐκλεί-

σθη, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ ἀνέθορε καλαμῶν, καὶ ὅταν ἄνεμος ἔπνεε αἱ κάλαμοι ἐβόων ὅτι ὁ βασιλεὺς ἔχει ὦτα τράγου. Ποιμὴν τις κατεσκεύασε σύριγγα ἐκ τοῦ καλαμῶνος τούτου, ὅταν δὲ ἤυλει ἡ σύριγξ ἐφώνει ὅτι ὁ βασιλεὺς ἔχει ὦτα τράγου. Μίαν ἡμέραν ὁ βασιλεὺς κατὰ τύχην διαβαίνων ἤκουσε τοῦ ἤχου τῆς σύριγγος, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ, διότι γνωστὴ ἡ ἀσχημία του ἐγένετο, ἀπέθανεν. ¹⁾ Ἰνα ἡ ὁμοιότης γένῃ καταφανεστέρα παραθέτομεν τὸν μῦθον, ὅπως ἀφηγεῖται αὐτὸν ὁ Ὀβίδιος. «Ὁ Ἀπόλλων μὴκύνει τὰ ὦτα τοῦ ἀγροίκου Μίδα, μὴ δυνηθέντα νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀξίαν τῆς μουσικῆς του. Τὰ καλύπτει μὲ φαιὸν τρίχωμα καὶ τοῖς δίδει τὴν ιδιότητα τῆς κινήσεως (posse movere). Ὁ Μίδας διατηρεῖ τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν, ἐκτὸς τῶν ὠτων, αἵτινα ἐξομοιώθησαν πρὸς τὰ τῶν ὄνων. Προσπαθεῖ διὰ τῆς καλυπτούσης τὴν κεφαλὴν του πορφύρας νὰ σκεπάσῃ τοὺς κροτάφους του, ν' ἀποκρύψῃ τὴν αἰσχύνην του. Ἀλλὰ δὲν διαφεύγει τοῦτο τὸν συνήθως κείροντα τὸν βασιλέα δούλον. Παρὰ τὴν μεγάλην του ἐπιθυμίαν δὲν τολμᾷ νὰ γνωστοποιήσῃ τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο τοῦ βασιλέως· μὴ δυνάμενος ὅμως νὰ κρατήσῃ τὸ πρᾶγμα μυστικόν, ἀπομακρύνεται, σκάπτει ὁπὴν τινα εἰς τὴν γῆν, καὶ ψιθυρίζει ὅτι εἶδε τὰ μακρὰ

¹ Hahn, τ. II σ. 97. 100. — Schleicher, Litanische, Märchen σ. 128.

² Maury, Nouvelles recherches sur l'époque à laquelle a été composé l'évangile de Nicodème. 1850. — καὶ Histoire d'un Évangile apocryphe. L'évangile de Nicodème, ἐν Revue de philologie et d'histoire anciennes. 1847. — Memoires de la société impériale des Antiquaires de France 1850. Maury, Crayances et légendes de l'antiquité. 1868 σ. 289 κα. (II ed.) Περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας βλ. ἰδιαιτέρως Elsner, Neueste Beschreibung derer griechischen Christen in Turkey. 1737 σ. κα. — Εἰς τὴν κατάβασιν τοῦ Χριστοῦ εἰς Ἄδου πιστεύουσι καὶ οἱ Ἀρμένιοι. (Ricaut, Hist. de l'église grecque p. 403.)

³ Hygin., fabul. 191. — Φιλοστράτ., εἰκόν. Α. 22. — Tertull., de fall. § 2.

⁴ Ovid., Metam. XI, 180 κα. Cf. et Petron., fragm. XI.

¹ Ἰδοὺ τὸ παραμύθιον τοῦτο: «Ἦσαν ἕνας βασιλεὺς (σὴν' ἀπάνου νὰ 'ς τὸ εἰπῶ) καὶ εἶχε τράγινά αὐτιά (κάτσε χάμου νὰ 'ς τὸ εἰπῶ.) Πᾶσι 'ς τὸ μπαρμπέρη (σὴν' κλ.) ὁ μπαρμπέρης τότε μπαρμπερίζει, βλέπει ταῦτιά καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ λέει νὰ μὴ τὸ εἰπῇ κανενοῦ, γιατί θὰ τοῦ κόψῃ τὸ κεφάλι. Ὁ μπαρμπέρης δὲ μπόρεσε νὰ βρατάξῃ, σκάπτει ἕνα λάκκο 'ς τὸ βουνό, καὶ φωνάζει μέσα «ὁ βασιλεὺς ἔχει τράγινά αὐτιά» ἀπὸ τὸ λάκκο ἐξεπύτρωσε μιὰ καλαμιά, καὶ ὅταν ἐφύσαγε ἀέρας τὰ καλάμια φωνάζανε «ὁ βασιλεὺς ἔχει τράγινά αὐτιά.» Τ' ἀκούει ἕνας τσοπάνης καὶ φτιάνει μιὰ φλογέρα, καὶ ὅταν τὴν ἐπαιξε ἡ φλογέρα ἐφώναζεν: «ὁ βασιλεὺς ἔχει τράγινά αὐτιά.» Μιὰ φορὰ ἐπέρναγε ὁ βασιλεὺς καὶ ἤκουσε τὴν φλογέρα καὶ ἔσκασε ἀπὸ τὸ κακό του ὅσο μὲ ποῦ νὰ πάῃ 'ς τὸ παλάτι του.» Τὸ παραμύθιον τοῦτο διηγοῦνται ἐν Πελοποννήσῳ εἰς τὰ μικρὰ παιδία, ἀναγκάζοντες αὐτὰ νὰ ἐγείρωνται καὶ κάθηνται ἀνά πᾶσαν στιγμὴν.

τοῦ βασιλέως ὦτα. Ἐπειτα πληροὶ τὸν λάκκον, ὥς διὰ τὰ θάψῃ τὸ μυστικόν, καὶ ἀπομακρύνεται ἐν σιγῇ. Δασὺς καλάμων αὐξάνει εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ μετὰ παρέλευσιν ἔτους, ἅμα ηὐξύνθη καλῶς ἐπρόδωσε τὸν φυτουργόν. Κινούμεναι αἱ καλάμοι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἐπαυελάμβανον τοὺς κεχωσμένους λόγους καὶ ἐγένετο γνωστὸν ὅποια ὦτα εἶχεν ὁ Μίδας.» Ὅμοιον μὲ τὴν διήγησιν τοῦ Ὀβιδίου εἶναι καὶ μογγολικόν τι διήγημα, ἐκ τῆς Ἰνδικῆς μυθολογίας ἴσως ληφθὲν, ἐξ ἧς καὶ ὁ ἀρχαῖος ἐλληνικὸς περὶ Μίδα μῦθος πιθανῶς διεπλάσθη.¹⁾

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

ΑΠΙΘΑΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ.

«Τοῦτο δὲν εἶναι μῦθος!» ἔγραφεν ὁ Διδερότος ἐπὶ κεφαλῆς τινῶν τῶν φλογερωτάτων σελίδων, αἵτινες διέφυγον τοῦ καλάμου του.

Ὁ τίτλος οὗτος ἤρμοζε πλειότερον παντὸς ἄλλου εἰς τὴν ἐντελῶς ἀληθῇ, ἀλλὰ σχεδὸν ἀπίστευτον, διήγησιν, ἧς χαράττομεν ἤδη τὰς πρώτας γραμμάς.

Ἐν ἐλλείψει τῆς ἐπωνυμίας ταύτης, ἣν δὲν μεταχειρίζομεθα ὅπως μὴ φανώμεν λογοκλόποι, ὀνομάζομεν αὐτὴν «Ἀπίθανον ἱστορίαν». Οἱ ἡμέτεροι ἀνάγνωσται θέλουσι, δὲν ἀμφιβάλλομεν, παραδεχθῇ ὅτι οὐδέποτε ἐγένετο καταλληλότερα ἐπιγραφή.

Τὸ παρελθὸν ἔτος μία τῶν πρωῒνων ἀμαξοστοιχιῶν τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ Λυὸν, μὲ ἔφερεν εἰς τινὰ μικρὰν πόλιν τῶν περιχώρων τῶν Παρισίων. Ἐσκόπευον νὰ διέλθω ὀλίγας ὥρας ἐκεῖ, διότι εἶχαν ὑποθέσεις τινὰς εἰς τὸ τυπογραφεῖον, ἐν ᾧ ὁ ἐκδότης μου ἀκατεσκεύαζεν (οὗτος εἶναι ὁ τεχνικὸς ὅρος) τὰ πλειότερα μυθιστορήματά μου.

Ἐφθασα ἐκεῖ εἰς ὥραν οὐχὶ πολὺ κατὰλληλον ὅπως ὁμιλήσω περὶ τυπογρα-

φικῶν διορθώσεων, περὶ σελιδοποιήσεων καὶ περὶ ἀριθμοῦ ἀντιτύπων. Εὐρέθην εἰς τελετὴν γάμου· ὁ τυπογράφος ἐνύμφευε τὴν κόρην του.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐσήμαινον τὸν κώδωνα τῆς οἰκίας, οἱ μελλονύμφοι, μετὰ τῶν συγγενῶν των, τῶν μαρτύρων καὶ τῶν προσκεκλημένων ἤτοιμάζοντο νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ δημαρχεῖον καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Παρεκλήθην νὰ ἐνωθῶ κ' ἐγὼ μετὰ τῆς συνοδείας, καὶ κατὰ φυσικὸν λόγον ἐδέχθην τὴν πρόσκλησιν. Ἡ νύμφη ἦτο εὐειδής, ὁ δὲ γαμβρὸς ἐφαίνετο πολὺ ἐρωτευμένος. Ὁλωναὶ φυσιογνωμίαι ἦτο εὐθυμοὶ καὶ γελασταί, ἐκ τούτου δὲ πολλὰ καλὰ προσιωνιζόμεν. Οὐδὲν μ' ἐμπόδιζε νὰ καταστρώσω τὸ σχέδιον εἰδυλλιακοῦ μυθιστορήματος εἰς πολλοὺς τόμους, ὑπόθεσιν ἔχοντος τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν τοῦ εὐαρμόστου τούτου ζεύγους.

Τὰ πράγματα ἐγένοντο ἐν μεγάλῃ τάξει ἐνώπιον τοῦ δημαρχικοῦ ὑπαλλήλου, καὶ τὸ ἐπίσημον ναὶ ἀπηγγέλθη ὑπὸ τοῦ μὲν γαμβροῦ μετὰ τοῦ προσήκοντος ἐνθουσιασμοῦ, ὑπὸ δὲ τῆς νύμφης μετὰ τῆς τυπικῆς δειλίας.

Ἀναμφιβόλως τὸ αὐτὸ συνέβη ἴσως καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω, διότι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἄλλα πράγματα προσείλκυσαν σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν τὴν προσοχήν μου, καὶ ἰδοὺ πῶς :

Εἰς ἀπόστασιν τινῶν βημάτων ἱστατο ἀνὴρ τις, τεσσαρακοντούτης περίπου, μετρίου ἀναστήματος, ἔχων σῶμα χάρην καὶ εὐκαμπές, φέρων μέλαν ἐνδυμα, λευκὸν λαιμοδέτην καὶ λευκὰ χειρόκτια, ἄψεκτον ἐνὶ λόγῳ ἐνδυμασίαν.

Κόμη πυκνὴ καὶ φαιόχρους ἐπέστεφε τὸ ἀλλόκοτον πρόσωπόν του, ἐφ' οὗ ἐπέαψα τὴν προσοχήν μου.

Τὸ πρόσωπον τοῦτο, οὐτινος τὰ χαρακτηριστικὰ δὲν ἐστεραῦντο κανονικότητος, παρουσίαζε δεῖγμα τῶν παραδόξων ζωγραφημάτων, δι' ὧν στολίζονται οἱ ἄγριοι τῆς Ὠκεανίας ἐν τῷ χωρῷ τοῦ μελοδράματος.

¹ Léon Feer, Les contes Mongols. Ἐν Revue des cours littéraires t. VI p. 206.